

spomin na slepega kônja, ki vrhu tega še dirjati ne zna in se kréše, zatemnil mu je vse veselje o dovršenem izletu.

Dà, pa še nekaj! Spomni se, da sta z Bobóvega dobila košáro jábolk s seboj. Takoj pokliče postréžnico in jo vpraša, če ni hlapec od »zlatega vóla« prinesel košáre jábolk. Ženíca odkima, da ne.

Napravi se torej in gre gledat sam k »zlatemu vólu«. Šele, ko je hlapec rotíl se, da na sanéh ni bilo nikake košáre, domisli se Konec, da sta jo presedaje pozabila s prijateljem Kreménom najbrž na Knoftrovem kolêslji v Mačkovci.

Najme torej javnega služnika, kateri se za plačo treh goldinarjev obveže oditi v Mačkovec in prinesiti tam pozabljeno košáro jábolk.

Komaj pa pride zopet domóv, čaka ga že novo presenécenje. Knoftrov hlapec vstopi in postavi prédenj sinoči na kolêslji pozabljeno košáro jábolk. Dohtarju je bilo, kakor da se je vse zarotilo proti njemu. Godrnjaje seže v žep in dá hlapcu srebern goldinar; ko je ostal zopet sam, vzklikne ječé: »Torej štiri goldinarje me stojí ta pozabljivost!«

Tri sobote zaporedoma že ni bilo dohtarja Konca v jour-fixe. Shajala sta se le s Kreménom, s katerim sta se, ko je Konec še precěj dobro prodál kônja, kolêselj, saní in konjsko opravo in je pozabil jéze, katero mu je vse to provzročilo nekaj dnij; mnogokrat sta se prav veselo spominjala izleta in pa velike svoje pozabljivosti, zavoljo katere so jima potem darovana jábolka bila takó draga.

Četrto soboto pa je bil že zopet v tunelu pri »zeleni žabi«. Z glasnim ploskanjem so ga vzprejeli prijatelji, ko je vstopil in ni mu bilo treba dolgo prigovarjati, da je plačal za nekoliko litrov vina od hvaležnosti, da se je ozdravil »konjemanije«.

Književna poročila.

IV.

Pobratimi.

R o m a n. Spisal dr. Josip Vošnjak. V Ljubljani 1889. 231 strani. Lepó vezana knjiga stoji 1 gld. 20 kr. ter je I. zv. »Narodne knjižnice«, katero je začel izdajati A Trstenjak.

Odkar smo se probudili Slovenci, imeli smo vedno može, ki so rabili vse svoje sile, da dobri, zapuščeni svoj národ učé, tolažijo in hrabrijo

z nadami na boljšo bodočnost, da kličejo vse Slovence na produktivno kulturno delo. A bili smo že v hudi stiski; komaj, komaj smo se zavedali, da smo, meje so se nam krčile na severju, vzhodu in zapadu, kjer gospodujejo mogočni sosedje, ki so nas takó dolgo rabili za svoje kulturne namene, da jim njih pšenica tem bujnejše rase, cvete in sad rodi. In bilo jim je dobro, našim ljubeznivim sosedom: mir se jim ni kalil, ko je odmiralo Sloveniji selo za selom in kolikokrat so pisali našemu národu mrtvaški list, pisali ga učenjaki, razglaševali ga po svetu z zloradno gorečnostjo naši kulturni prijatelji in domači odpadniki! Pa národ se je probudil, probudil za hudo, časih naravnost obupno borbo. Saj mu bratje p o v e r i (!) odrekajo v divjem svojem fanatizmu in sebičnosti svoji najnaravnejše človeško pravo, pravo na življenje. Obsedel jih je čisto poganski duh obožavanja svoje premoči, svoje sebičnosti, katero prikrivajo s plaščem hvalisane kulture. Nas mlajše prezirajo in ne pomislijo, da so tudi oni bili mlajši v kulturi ter so jemali in jemljo od drugih. Prezirajo nas, ker jih ne vodijo toliko kulturne naloge, kolikor čista sebičnost in strah, da se ne prosvetimo in ne ojačamo mi, ki smo dolga stotetja bili ponižno-pokorni sluge siti in zatorej prevzetni gospôdi.

In hvala Bogú, niso nas zatrli. Še dišemo, še živimo, življenje nam jačijo vidni vspehi, oni najboljši, najstalnejši vspehi, ki so plod svojega, težkega dela, domorodne ljubezni in domorodnih žrtev. V svojem središču, na Kranjskem, izvojevali smo si do sedaj še najboljši položaj. Ali zato se naši sovražniki na mejah dvigajo med nami s pomnoženo energijo in nam odrekajo najsvetejša zakonita prava in kličejo na pomoč ves svoj sever in zapad, da ugasé luč národnega življenja in mišljenja — pri nas. In dobro so se domislili: v središču nas ne napadajo takó hudo kakor prej, da morejo porabiti vso svojo »kulturno« energijo okoli središča, na mejah. Pa izkazala se je tudi tu stara resnica, da borba budí nove sile, stare čisti in jači. In sedaj večkrat ponosni gledamo brate tam na mejah, kakó so veselo probujeni v domorodni ljubezni, kakó delajo in radostni žrtvujejo za slovenski svoj národ, da se pri njih svetem ognju časih celó središče naše ogreva in čuva od — dremeža.

Med odlične rodoljube, ki so posvetili življenje svoje národnemu napredku, štejemo že dolgo tudi *dr. Jos. Vošnjaka*. Národ hvaležen čuje njegovo besedo ali v zboru ali na taborih in shodih, vidi njegova dela, kakó mu v najtežjih okoliščinah pogum ni nikoli padal, ampak rasel ter so se mu sile razvijale na vse sraní tem bolj, čim hujši so bili sovražni napadi, čim večja národna nevarnost. V častnem krogu izkušenih rodoljubov je delal vedno neumorno, budil in učil národ z navdušeno besedo in domoljubnim primerom, pisal je zánj dolga leta in še piše v »družbi sv. Mohorja« poučne

gospodarske razprave in duševnemu obzorju njegovemu posebno primerne in priljubljene povesti za narod, da budí in osrčuje ljubljeni narod, da mu v srca vsadí rešilni nauk, da so poštenje, vsestransko delo in varčnost, omika in domorodna ljubezen óna najboljša sredstva za častno zmago tudi v najtežji, najljutejši borbi. V óni prelepi dóbi mladostne navdušenosti, ko so rodoljubi ravno v neprijateljskem središču, v Mariboru, osnovali slovensko politično glasilo, naš »Slovenski Narod«, pripomogel je dr. Vošnjak jako veliko, da se je mogel osnovati ta časopis. V njem je pisal in piše marno, kakor pač nikdo članke, ki so vsi izraz jedne velike, plemenite misli, da se vedno dalje budí, uči, jači in brani ves slovenski narod, in sicer duševno in materijalno, da se takó naša mesta in naše vasi osvobode črnega mraka narodne mlačnosti ali neprijateljskega fanatizma. Dobro vé, da je v naši dóbi denar in od njega odvisna gospodarska samostalnost važnejši faktor, nego je bil kdaj prej; trudil se je z drugimí domoljubi, da osvobodi Slovence — najprej štajerske — krute odvisnosti od ošabnih in sovražnih nam kapitalistov. Zato je osnovano bilo mnogo posojilnic, največ z neomejenim poroštvom členov. In kakó hvaležni moramo biti videči, kakó so se posojilnice lepó razcevele in razširile ter osvobodile mnoge od nemškega, italijanskega ali nemškutarskega kapitala, posebno ko so se razširile s Štajerske dalje ter se je osnovala »Zveza slovenskih posojilnic«. Mi vsi vedno jasneje spoznavamo veliko korist teh zavodov, kjer členi in drugi vredni dobivajo posojila na osebni kredit, ki je ravno zato lahko cenejši in pristopnejši narodu. Daj Bog, da bi takó naša denarna neodvisnost vedno bolj se krepila, da bi narod spoznaval vedno bolj, da ni osamljen in zapuščen, da si mora mnogo pomoči sam tudi sedaj, ko že od 1873. l. po vsem svetu cene padajo in je združena borba za obstanek malemu našemu narodu potrebnejša, kakor prej, in celó neobhodna, drugače si ne rešimo stebra svojega, kmetskega stanú: ž njim pa bi bilo izgubljeno — vse! Ali dosedanje izkušnje nas bodre z nado, da smo Slovenci in Čehi, ki s Poljaki vred moramo najhuje boriti se za svoj obstanek, pokazali že precěj moč v hudi borbi in smo si pomagli, ker si zaupamo, verujemo v poštenje in smo bili previdni — četudi ne povsod (»banka Slovenija«) — takó da se smemo nadejati uspeha, ko bi nas čakale še hujše izkušnje, katere grozé narodom po sedanjih napetih političnih in gospodarskih odnošajih. —

Bolj za cvet naše inteligencije piše dr. Vošnjak svoje temeljite razprave v »Letopisu Matice Slovenske«, katere kažejo vse njegovo pridnost in široko obzorje. Te razprave, lepi pripovedni in poučni spisi v »Ljublj. Zvonu« in drugod napisani so vsi, rekel bi, takó, da jih vodi j e d n a glavna misel, da narod spozna bolj in bolj svoje stanje ter pota in sredstva

za zdrav napredek. Da se pa podeli z národom, kar je mislil in izkusil v mnogoletnem rodoljubnem delu in borbi, napisal je sedaj „Pobratime“, prvo večje leposlovno delo svoje, prvi svoj roman.

* * *

Priznati moram, da sem knjigo odprl z nekim strahom za pisateljev uspeh, vedoč, da je večina prejšnjih njegovih povestij in črt napisana po enem obliku pouka, pa so zato osebe največ menj žive in karakteristične, nego bi si želeli. Ali plemenita svrha, ki jo imajo te povesti, precéj opravičuje to slabost. Rečemo celó prav lahko, da take povesti delujejo na širje občinstvo t. j. na večino našega občinstva, posebno členov „družbe sv. Mohorja“ lože in globokeje, četudi se pripoveduje malo jednostranski ter se riše črno z nenavadno črnimi bojami, a dobro se povzdiguje do idealne dobrote. Pa v tem romanu je pisatelj jako napredoval: to smelo trdim. Za umetniško popolnost pogrešamo sicer še marsičesa, pogrešamo semtertja polnega organskega soglasja, ki delo povzdiguje do najvišje umetniške stopinje, ali roman je pisan takó toplo, živo in resnično, da mu uspeh ne more izostati.

Vrši se pa na slovenskem Štajerskem v dóbi navdušene borbe za národne pravice, kakor se je bila razigrala s takó lepim uspehom v šestdesetih in sedemdesetih letih. Mladi dr. Devin je služil zvršivši vseučilišče kot sekundarij v dunajski bólnici, a sedaj gre na svoje stalno mesto, da služi v dragi domovini. Na postaji P. vidi mlado svojo prijateljico Ivanko, svojo sestričino, in se seznani s Pavlino iz Zelenega Gradu. Dr. Ivan Dolnik, koncipijent v bližnjem mestu, imel je pobratima dočakati na kolodvoru, pa je malo zakasnil.

Devin se je bil rano začel navduševati za najvišje človeške uzore, za bodočnost človeštva v obče in posebno svojega slovenskega národa. Na Dunaji se mu ni bilo boriti z denarnimi stiskami kakor pobratimu Dolniku, pa je zato bil optimist, a Dolnik je življenje sodil pesimistično ter ga je gledal »skozi témne zakajene očala« kakor pravi strastni privrženec Schopenhauerjev. Zdi se mi, da ta motivacija diši malo preveč — po šabloni; saj vemo, da se nemškemu pesimistu-učitelju ni bilo treba boriti s siromaštvom in da tudi velika večina njegovih privrženecv ni med stradalci, temveč jih le njih filozofska misel goni v pesimizem.

Devin gori za svoj národ, Dolnik je »hladen kakor led, pesimističen, računajoč z realnimi razmerami, on je skozi in skozi praktičen«. Kmalu bomo videli, da je Dolnik tudi idealist. Tretji pá je Vinko Rován, miren in skromen človek, brez globokega svojega prepričanja, ki je dovršil pravo pa vstopil avskultantom pri deželnem sodišči v Ljubljani. Pred tremi leti

so si bili pri slovesi pobratimi obljubili, da bodo vedno ostali zvesti svojemu národu, četudi je bil Dolnik tudi tedaj po svoji navadi jako skeptičen. Sedaj pa Devin vidi v domovini povsod napredek, Dolnik pa národno pospanost.

Na večer gresta pobratima v vilo Dore Salbingove, ki bi rada videla mladega doktorja, ker trpi vse mogoče in nemogoče bolečine, če je ravno — takó slabe volje. Žena je dvornega svétnika, bogatega starca, ki živi največ na Dunaji, a soproga se mu tu zdravi. Gospá praznuje ravno svoj god ter je pozvala iz mesta vso haute-volée. Prišli so: okrajni glavar, prava suha birokratska duša, okrajni sodnik, jako za denarji pohlepen človek, odvetnik, mestni župan, pokorni glavarjev sluga, beležnik, sodni pristav, komisar okrajnega glavarstva in dva imovita meščana: jeden izmed njiju je »Kipfelbaron«, debelotrebušnik, ki se peča s pekárskim obrtom — pa le postranski, ima hiše, vinógrade, mline in pač tudi dovolj denarja, ker se ne briga dosti za gospodarstvo, ampak bolj za čenče, ki jih raznaša od hiše do hiše in povsod seje prepir in nemir — pravi tip slovensko-nemškega kulturnega — olízanca!

Dr. Fr. J. Celestin.

(Konec prihodnjič)

L I S T E K.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o vašnejših izmed njih bomo o priliki obširneje poročali.

— **Početnica nemškega jezika.** Za 1. in 2. razred slovenskih gimnasij (!), tudi za pripravnice slovenskih učiteljišč sestavil *Rajmund Čuček*, professor c. kr. učiteljišča v Kopru. V platno vezana prodaje se po 80 novč. a. v. Kopar 1888, 8, 183 str. Tisek Bambergov v Ljubljani. — To je naslov najnovejši šolski knjigi slovenski, ki bode dobro došla zlasti pripravnicam slovenskih učiteljišč, kakor tudi vsem odraslim Slovencem, ki se hoté učiti nemškemu jeziku. Učna tvarina je razumno izbrana, slovniška pravila so jasna in kratka, vzgledi primerni, vadbe praktične in zbirka besed (nad 1300) obilna. Preverjeni smo, da bode knjiga popolnoma ustrezala svojemu namenu.

— **Postojinsko okrajno glavarstvo.** Zemljepisni in zgodovinski opis. Spisali in izdali učitelji v okraji. Knjigi je pridejan zemljevid postojinskega okrajnega glavarstva. V Postojini založil in tiskal *R. Šeber* 1889, 8, 238 str. — Mehko vezana knjiga stoji 85 kr., v platno vezana 1 gld. 15 kr., po pošti 10 kr. več. — V proslavo štiridesetletnice slavitega vladanja Nj. V. presvetlega cesarja so učitelji z družinami močmi opisali vseh 38 šolskih okrajev postojinskega glavarstva v zemljepisnem in zgodovinskem oziru in vsak prijatelj zanimive naše Notranjske najde v tej lepi knjigi mnogo krasnih podatkov. Knjiga, kateri je g. učitelj Drag. Češnik dodal prav dober topografski zemljevid, g. nadučitelj P. Kavčič pa entomologijo in floro postojinskega okraja, došla nam je šele zadnje dni, da je nismo utegnili vse prebrati, a kolikor smo je prebrali, smemo reči, da služi na čast ondotnemu učiteljstvu. O priliki kaj več o nji.

Književna poročila.

IV.

Pobratimi.

Roman. Spisal dr. Josip Vošnjak. V Ljubljani 1889. 231 strani. Lepo vezana knjiga stoji 1 gl. 20 kr. ter je 1. zv. »Narodne knjižnice«, katero je začel izdajati A. Trstenjak.

(Konec.)

Po želji Nemke Dore pojeta Devin in Dolnik še národno pesem:

»Pojte, pojte, drobne ptice,
Razgrnite se meglice,
Da bo sijalo solnce
Na moje drobno srcece.«

Pa lepa nedolžna pesem razsrdi glavarja takó, da vidi v svojem okraji — konec miru. Kdo ne bi pritrdil, da je to glavar kar iz našega življenja vzet z dušo — posebno ž njo, s to ubogo siroto dušo — in s telesom, s krvjo in mesom! Pa on je mogočen mož v romanu — pravi deus ex machina — ki zavozlava tragični voz.

O mestnih ljudeh sodi Dolnik slabo, posebno je njegova sodba o ženstvu pesimistična. »Dvanajst jih gre na tucet, in če jih je skupaj šestdeset, pa je kopa. Za zabavo jim skrbi garnizona.« O svojem odvetniku pa veli, da odira kmete in meščane brez razločka politiškega ali národnega mišljenja in da mu on sam pomaga pri tem človekoljubnem delu. Tudi duhovščina mu je prezaspana: dekan in mestni župnik je že star in se najbolj briga za svoje gospodarstvo, vikarij je moder kakor svetopisemska kača in krotek kakor grlica. Le kapelan, Lovro Hrastovič, je vrla duša, licemerstva ne pozna in kar gori za národ: prava zelenica v puščavi.

Mestni župan se boji národnjaka Devina in tajnik njegov, pusto, gospodstva željno človeče, sovraži ga naravnost, menda, ker se mu ni bil dosti globoko poklonil. Devin pa vender želi delati za národno stvar, a Dolnik trdi v svojem pesimizmu, da ni omika ni svoboda ne množita človeške sreče, da torej ne treba buditi v národu potreb in želj, katerih si izpolniti ne more, pa je nesrečen. Vsak novi stroj je samó sovražnik človeku — delavcu. Svoboda, kaj je družega nego sleparstvo, volitve, parlamentarizem so pravi humbug, resnična in stalna da je le občna beda. Devin ognjeno pobija prijatelja, povsodi vidi napredek in težnjo človeštva, »da se odpravi človeška beda in da vsak dobi delež na dobrih tega sveta«. Vse to pa da bode dosegla dejanska ljubezen do bližnjega. —

Dora pa zopet pozove Devina. Napredna moderna žena je — sensitivna in spiritistka ter mu pripoveduje, da je tudi Dolnik spiritist. Prihaja

nje mož: »on je kup pepela; ona žareče oglje, ki užiga in požiga«. Vse društvo izleti v gore. Devin vidi Pavlino in njenega očeta Menharta, ki precēj zaničljivo govori o Slovencih, pa bi vender vzprejel izbor, ko bi ga za poslanca izbrali — Slovenci.

Javlja se Vinko Rovn, ki je bil prestavljen v mesto za pristava. Vzel je bil Nemko ter je nje pokorni sluga in vedno neodločen v narodnih stvareh. Devin predlaga, da osnujejo čitalnico. Dolnik je tudi tu skeptičen, a Rovn — boječ. Devin sam začne agitacijo in gre k Urhu Dolinšku, sosednemu mlinarju, ki je probujen Slovenec, čita knjige in jih posoja sosedom. Devin govori zbranim kmetom, pa previsoko, da ga ne razumejo.

Čitalnico glavar dovoli, četudi je dovolitev dolgo zavračeval. Mnogo členov ni imela, najiskrenejši njeni podporniki so bili duhovniki iz okolice. Pa vender je bujno zacvelo narodno delo in prava bratska ljubezen je družila vse, od kmeta do učenjaka in duhovnika, srca je vsem razvnemala ista domородna ljubezen.

Devin hodi v Menhartov grad: ljubi Pavlino in ona njega. Ali »človek si, pa ne moreš biti srečen«. Njen oče je kandidat protinárodne stranke. Devin bi ga imel podpirati. Hudo se borita ljubezen in národna dolžnost, ki zmaga. Devin odločno stopa v národno volilno agitacijo in — Dolnik tudi. Dolinšek ju dobro podpira. Menhart zove Devina in bi ga rad pridobil záse, ali brez vspéha. Devina volijo celó predsednikom volilne komisije in Menhart propada v kmetskih občinah. Tudi pri mestnih volitvah vršita dva pobratima národno svojo dolžnost, tretji, Vinko Rovn pa voli, kakor mu zapoveduje žena Nemka in — predsednik.

Dora želí, da bi jo Devin vtopil v magnetično spanje, in on ji to storí. Vse nam pisatelj opisuje jako živo in zanimivo. Devin jo vprašuje o vsakem prisotnih ljudij, kje bode ob letu? Ona vidi vse, samó Dolnika ne vidi, in on si to tolmači takó, da bode tedaj že — mrtev.

Pavlino bi oče rad dal za ženo bogatemu graščakovemu sinu Arturju. Devin mnogo trpí, gubí vsako nado, da bode srečen ter si le želí dela za srečo národovo, četudi vé, da si posebne hvaležnosti za trud svoj ne bode zaslužil, pa da tudi doktor ne bode mogel vedno uspevati, najmenj pa tam, kjer je siromštvo vzrok bolezni. On žali ubogi národ svoj: zdi se mu podoben bolniku, ki dozoreva — za smrt, ker brat ne ljubi brata, a vsi služijo tujcu.

Pavlina jemlje Arturja, a Dora ljubi dragonskega častnika, Alfonza Marberga, baje stričnika svojega. Pred možnostjo je ljubila Dolnika, on pa njo. Alfonz se hvali v društvu s svojim uspehom. Dolnik ga nalašč žali, vzprejme dvoboj, pade smrtno ranjen in pomirivši se z Bogom umrje kot

kristjan. Po izgubi jedinega prijatelja vidi Devin, »da človek ni rojen za srečo, temveč le za to, da se trudi in muči in trpi neprestano«. Ostanejo mu le spomini, in med njimi se najlepše sveté spomini na óne čine, »ki smo jih storili zatajujé samega sebe, v olajšavo človeške bede, v pomoč bližnjemu, in ker je nam naš národ najbližji, za blaginjo in srečo — svojega národa«.

Devin se izpreminja skoro v hujšega pesimista, nego je bil Dolnik. Rešava ga Ljudmila, sirota, skromno, pošteno dekle, ki spremlje bolno Ivanko v Devinov vinógrad. Devin vidi, da človek ne sme prezirati človeka, nego da ga mora žaliti v težki borbi, vidi, da ga dekle ljubi, hči iz národa, ljubi, pa hudo trpí, in poroka je gotova in »razgrnile so se meglice, in solnce je sijalo na dvoje srečnih src«.

Roman je napisan lahko, živo. Tudi jeziku bi le kakov poseben jezikosloven sitnež mogel morda kàj malega očitati, sitnež, ki ne vé, da se po Slovenskem sliši marsikaj takó, kakor se v Loki ali Kranji ne govori. Jezik pa je gotovo gladek, neprisiljen, pravi izraz jasne podobe in misli. Lepe so slike iz prirode in društvenega življenja: jasno vidimo pred seboj kraje in ljudi. Moški značaji so se pisatelju v obče posrečili bolje od ženskih. Vender je Dolnikov značaj malo praktičen, realen in jasen, pa ravno takó tudi njegov odnošaj proti Dori. Iz ženskih je najbolje narisana histerična Dora: ravno nezdrave pojave riše nam pisatelj verno. Menj pa nas zadovoljava v umetniškem oziru ves Dolnikov odnošaj proti Dori: ni popolnoma opravičen, niti psihološki in s patološkega stališča. Ivanka, Pavlina in Ljudmila niso ravno natanko risane, ali so žive, in meni se zdi, da je ravno Ljudmila posneta najbolj iz življenja. V obče pak ljubezen ni glavni moment v tem romanu, ampak národni preporod in borba za národno pravo: domorodna ljubezen nas najbolj greje, ona daje največ dramatičnosti vsemu romanu. To bode pač zadovoljilo óne naše stroge gospode, ki ljubezni v povesti ne vidijo radi na prvem mestu, ali pa morda tudi na zadnjem ne? Nekako plaše se ljubezni, ki po življenji diši in ni puhla abstrakcija, ki je v sredi prazna, okoli je pa nič ni. Človeku se zdi, da taki nazori kažejo neki strah življenja in Bog vé, je li iskren ta strah? . . .

V našem romanu igra precejšnjo vlogo vprašanje o optimizmu in pesimizmu: nekoliko je sicer realno, ali je vender veliko bolj tuja rastlina nego produkt našega življenja. Valovi tuje kulture sezajo do nas, časih tudi bolj nego nam je milo, še večkrat pa samó njih pene. Taka pena je za nas mlajše óni izraz kulturne sitosti, ki v pesimizmu uspavlja ljudi

duševno in telesno nezdrave ali vsaj lene, uničuje energiji plodonosne kalí, a na njih mesto stavi površno govoričenje in razne sofizme, s katerimi se nekako obožava — svoja lenost. Ta pesimizem je brez dvojbe poguben, in jaz mislim, da ga nima noben národ, ako ni samega sebe obsodil na — smrt. Nima ga niti slovenski, ker ni len in ga prešinja ter greje blagi duh vere. Pa tudi Dolnikov pesimizem je takšen, da gine brez sledú, ko življenje meče na dnevni red žive svoje interese ter razganja filistersko meglo, ki v navadnem življenji okrožuje Dolnika. Tedaj se gubi tudi hipnotizem in pravo je takó. Ne dá se sicer tajiti, da je hipnoza že predmet strogih znanstvenih poskušanj in da ima neke pojave, katerih si znanost ne more še dobro pojasniti: vender je škoda očitna in dokazana, ako hipnoza ljudi uspavlja v neproduktiven misticizem ter jim kvari živce.

Devinov optimizem pa je podoben svežemu gorskemu zraku in blagi solnčni toplini: vse okoli bujno raste in cvete, veselo raste in cvete človek in v njem najplemenitejše težnje prave človečnosti, katera je polna vere in energije pa se ne bojí življenja, ne bojí se borbe, ampak uživa največje, najslajše radosti v borbi za dobro v obče in za srečo svojega národa še posebe. To je praktičen idealizem, ki vé, za čim teží, zna si najti potrebnih sredstev, zna si odstraniti ovire, katere mu stavljajo na pot človeška kratkovidnost ali pa zloba in sebičnost. Borí se z ljudmi, katerim smo mi čeda ovác, katero je dragi Bog ustvaril samó zato, da jih pastirji strižejo, volki pa jedó. On dobro vé, kakó rad séda človek človeku na vrat ter mu gospoduje, ne po zaslugi, ampak ker je prebrisanjši in brezvestnejši, pa se zna dobro prikrivati z raznimi capami „decoruma“, izza katerih se lepó mirno smeje lokavo lice — igralčevó. Ta idealizem vse to dobro vé, pa vé tudi to, da je licemerec od nekda bil in je gorji od javnega sovražnika in se brez strahú borí ž njim, ker je prepričan, da iz te borbe klije najlepše, najdragocenejše, najstalnejše cvetje človeškega uma in srca. —

Dr. Fr. Celestin.

V.

O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. Příspěvek k dějinám jazyka českého. Sepsal Josef Jireček. V Praze 1888, 4°, 84. Sep. odt. iz Rozpr. k. čes. společ. nauk VII, 2.

Pokojni g. J. Jireček, kateri se je nad dvajset let neumorno in vsestransko pečal s preiskavanjem starejše češ. literature in staročeškega jezika in kateri si je s svojimi lepimi zgodovinsko-literarnimi razpravami nedvojbeno — kajti to mora priznavati vsak objektiven opazovalec — pridobil velike zasluge, ker so one